

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium
otsus
algtekst
22.09.2014
RT I, 25.09.2014, 3

Riigilõivuseaduse § 57 lõike 3 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduspärasuse kontroll osas, mis sätestab, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 132 lõikes 4 sätestatud mittevahalise nõudega hagiavalduse esitamisel tuleb tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu

Vastu võetud 22.09.2014

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-28-14
Otsuse kuupäev	22. september 2014
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Tõnu Anton, Lea Kivi, Hannes Kiris ja Tambet Tampuu
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 57 lõike 3 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduspärasuse kontroll osas, mis sätestab, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 132 lõikes 4 sätestatud mittevahalise nõudega hagiavalduse esitamisel tuleb tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu
Menetluse alus	Harju Maakohtu 19. juuni 2014. a määrus tsiviilasjas nr 2-12-36447 ja Harju Maakohtu 19. juuni 2014. a määrus tsiviilasjas nr 2-14-51323
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. Liita Harju Maakohtu 19. juuni 2014. a määrusega tsiviilasjas nr 2-12-36447 ja Harju Maakohtu 19. juuni 2014. a määrusega tsiviilasjas nr 2-14-51323 esitatud taotlused üheks põhiseaduslikkuse järelevalve asjaks numbriga 3-4-1-28-14.

2. Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lõige 3 1. juulist 2012 kuni 30. juunini 2014 kehtinud redaktsioonis oli põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 132 lõikes 4 sätestatud mittevahalise nõudega hagiavalduse muul viisil esitamisel tuli tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse elektroonilisel esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1.Harju Maakohus menetles tsiviilasjas nr 2-12-36447 Osatühingu BCA Kinnisvara hagi Fuxia Holdings OÜ (kostja I) ja OÜ Aleon Tehnika (kostja II) vastu kinnisasja kaasomandi lõpetamiseks viisil, et kinnisasja omand jääb hagejale, kes tasub kostjatele hüvitist. Kostja II esitas vastuhagi e-kirja teel 27. mail 2014. Kostja II

täpsustas vastuhagi 11. juunil 2014, taotledes kaasomandi teisel viisil lõpetamist, ja esitas andmed riigilõivu 250 eurot tasumise kohta.

2. Harju Maakohtu tsiviilasjas nr 2-14-51323 esitas Aivar Vainola (hageja) 21. aprill 2014 e-kirja teel kohtule hagiavalduse Katrin Vainola (kostja) vastu väidetavalt poolte ühisvarasse kuuluva kinnistu kostja ainukasutusse määramise ja kasutuseelise hüvitamise nõudes.

HARJU MAAKOHTU MÄÄRUSED

3. Harju Maakohus tuvastas tsiviilasjas nr 2-12-36447, et tsiviilasja hind kaasomandi lõpetamise nõudes on tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 132 lõike 1¹ ja lõike 4 punkti 4 alusel 3500 eurot. Riigilõivuseaduse (RLS) § 57 lõike 3 järgi tasutakse TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõude hagiavalduse esitamisel riigilõivu 300 eurot, kui avaldus esitatakse elektrooniliselt veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, tasutakse riigilõivu 250 eurot. Seega tuli tasumisele kuuluv riigilõivu summa määrata RLS § 57 lõike 3 alusel ja hageja pidanuks maksuma lõivu summas 300 eurot, sest hagi esitati e-kirja teel. Kohus leidis, et RLS § 57 lõige 3 on põhiseadusega vastuolus ja tuleb jätta kohaldamata osas, mis sätestab, et TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse esitamisel tuleb tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, riivates esmajoones igaühe põhiõigust kohtusse pöörduda, samuti omandipõhiõigust ja võrdsuspõhiõigust. Riigilõivu määra diferentseeritakse e-toimiku kaudu esitamise puhul menetlusökonoomia eesmärgiga ja see on legitiimne. Samas ei ole see sobiv meede, kuni tsiviilasjades peetakse toimikut paralleelselt paberil. Samuti ei ole meede vajalik ega mõõdukas, kuna muul viisil hagiavalduse esitamine ei põhjusta kohtusüsteemile tõsiseid tagajärgi ja elektrooniline süsteem ei ole kasutajasõbralik või menetlusosalised ei ole harjunud seda kasutama.

4. Harju Maakohus tuvastas tsiviilasjas nr 2-14-51323, et hageja taotletud hüve nõudmine tähendab sisuliselt hagi esitamist ühisvara osaliseks jagamiseks. Tsiviilasja hind on selle nõude puhul TsMS § 132 lõike 1¹ ja lõike 4 punkti 5 alusel 3500 eurot. RLS § 57 lõike 3 järgi tasutakse TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse esitamisel riigilõivu 300 eurot, kui avaldus esitatakse elektrooniliselt veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, tasutakse riigilõivu 250 eurot. Seega tuli tasumisele kuuluv riigilõivu summa määrata RLS § 57 lõike 3 alusel ja hageja pidanuks maksuma lõivu summas 300 eurot, sest hagi esitati e-kirja teel. Kohus leidis, et RLS § 57 lõige 3 on põhiseadusega vastuolus ja tuleb jätta kohaldamata osas, mis näeb ette, et TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse esitamisel tuleb tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu. Kohus asus sellele seisukohale samadel kaalutlustel, mis on ära toodud eelmises punktis.

5. Mõlemad maakohtu määrused saabusid Riigikohtusse 19. juunil 2014.

PÕHISEADUSEGA VASTUOLUS OLEVAKS TUNNISTATUD SÄTE

6. Riigilõivuseaduse (RT I, 29.06.2012, 6; RT I, 21.05.2014, 9) § 57 „Tsiiviilkohtumenetluse toimingud” lõige 3:

„Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu 300 eurot. Kui nimetatud avaldus esitatakse elektrooniliselt veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, tasutakse riigilõivu 250 eurot.”

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

7. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse § 52 sätestab, et Riigikohus võib liita üheaegselt kohtu menetluses olevad sarnased asjad, kui ta peab seda asja lahendamise huvides vajalikuks.

8. Harju Maakohus leidis nii 19. juuni 2014. a määruuses tsiviilasjas nr 2-12-36447 kui ka 19. juuni 2014. a määruuses tsiviilasjas nr 2-14-51323, et RLS § 57 lõige 3 on põhiseadusega vastuolus osas, mis sätestab, et TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse esitamisel tuleb tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu. Määruste põhjendused normi põhiseaduse vastaseks tunnistamisel on identsed. Lähtuvalt eeltoodust liidab kolleegium esitatud taotlused täheks põhiseaduslikkuse järelevalve asjaks numbriga 3-4-1-28-14.

9. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamisel asjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lõige 2).

10. Harju Maakohus tunnistas tsiviilasjas nr 2-12-36447 1. juulist 2012 kuni 30. juunini 2014 kehtinud RLS § 57 lõike 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata osas, milles TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse muul viisil esitamisel tuli tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse elektrooniliselt esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu. Kostja esitas vastuhagi e-kirja teel kinnisasja kaasomandi lõpetamise nõudes. TsMS § 132 lõike 4 punkt 4 sätestab, et hagi hinna mõttes loetakse mittevaraliseks nõudeks kaasomandi lõpetamise nõue. RLS (1. juulist 2013 kuni 30. juunini 2014 kehtinud) § 57 lõige 3 sätestas, et TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse esitamisel tasuti riigilõivu 300 eurot; kui nimetatud avaldus esitati elektrooniliselt veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, tasuti riigilõivu 250 eurot. Kuna maakohus menetles hagi kinnisasja kaasomandi lõpetamiseks ja hagiavaldust ei esitatud veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, oleks kohus pidanud sätte põhiseaduspärasuse korral tegema teistsuguse otsustuse kui sätte põhiseadusvastasuse korral. Kolleegium leiab seetõttu, et tsiviilasja nr 2-12-36447 lahendamise ajal Harju Maakohtus oli RLS § 57 lõige 3 asjassepuutuv säte osas, milles TsMS § 132 lõikes 4

sätetatud mittevaralise nõudega hagiavalduse muul viisil esitamisel tuli tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse elektroonilisel esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu.

11. Harju Maakohus tunnistas tsiviilasjas nr 2-14-51323 RLS § 57 lõike 3 samas osas põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata. Hageja esitas hagi e-kirja teel ühisvara osaliseks jagamiseks. TsMS § 132 lõike 4 punkt 5 sätestab, et hagi hinna mõttes loetakse mittevaraliseks nõudeks ühisvara jagamise nõue. RLS (1. juulist 2013 kuni 30. juunini 2014 kehtinud) § 57 lõige 3 sätestas, et TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse esitamisel tasuti riigilõivu 300 eurot; kui nimetatud avaldus esitati elektrooniliselt veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, tasuti riigilõivu 250 eurot. Kuna maakohus menetles hagi ühisvara jagamiseks ja hagiavaldust ei esitatud veebilehe www.e-toimik.ee kaudu, oleks kohus pidanud sätte põhiseaduspärasuse korral tegema teistsuguse otsustuse kui sätte põhiseadusvastasuse korral. Kolleegium leiab seetõttu, et tsiviilasja nr 2-14-51323 lahendamise ajal Harju Maakohtus oli RLS § 57 lõige 3 asjassepuutuv sätte osas, milles TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse muul viisil esitamisel tuli tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse elektroonilisel esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu.

12.Järelikult oli põhiseaduse vastaseks tunnistatud ja kohaldamata jäetud norm mõlemas tsiviilasjas samas osas asjassepuutuv ja seega on normikontroll põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses lubatav.

13. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tunnistas 9. septembri 2014. a otsusega asjas nr 3-4-1-16-14 põhiseaduse vastaseks RLS § 57 lõike 3 (1. juulist 2012 kuni 30. juunini 2014 kehtinud redaktsioonis) osas, milles TsMS § 132 lõikes 4 sätestatud mittevaralise nõudega hagiavalduse muul viisil esitamisel tuli tasuda riigilõivu suuremas määras kui avalduse elektroonilisel esitamisel veebilehe www.e-toimik.ee kaudu. Seega on kohaldamata jäetud sätte juba põhiseaduse vastaseks tunnistatud. Sätte on alates 1. juulist 2014 kehtetu tulenevalt seaduse muutmisest. Lähtuvalt eeltoodust kolleegium tunnistab, et vaidlusalune sätte oli põhiseadusega vastuolus.

Priit Pikamäe, Tõnu Anton, Lea Kivi, Hannes Kiris, Tambet Tampuu